

22. Duranti A. The Handbook of Language Socialization / A. Duranti, E. Ochs, B. B. Schieffelin. – Wiley-Blackwell, 2012. – 660 p.
23. Geeraerts D. H. Introducing cognitive linguistics / D. Geeraerts, H. Cuykens // The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics. – Oxford : Oxford University Press, 1995. – P. 3–21.

Гаврилюк Ирина. Основные подходы к изучению феноменов *свой* и *чужой* в современной лингвистике. В статье проанализированы основные подходы к изучению феноменов *свой* и *чужой* в современных лингвистических исследованиях. Охарактеризованы ключевые положения осмысления и интерпретации изучаемых феноменов. Определено, что конституционными характеристиками *своего* и *чужого* являются фундаментальность – регулярность – универсальность и относительность – зависимость от субъекта, объекта, основания восприятия и типа дискурса. Установлено, что в медийном дискурсе систематизация средств реализации феноменов *свой* и *чужой* осуществляется преимущественно по уровням языка, по соотношению общеязыковых и специализированных медийных средств, на основе противопоставления системного и функционального значений, а также по доминирующим сферам-источникам концептуальных метафор. Обнаружено, что при выборе языковых средств для выражения оценочного суждения от того, кто является объектом оценки «свой» и «чужой», определяющую роль играет аналитический компонент и именно языковая реализация исследуемых феноменов в большой степени обуславливает силу влияния медийного текста.

Ключевые слова: феномены *свой* и *чужой*, лексема, лексико-семантическое поле, концепт-схема, модель восприятия, дисфемизм, медийный дискурс.

Havryliuk Iryna. Basic Approaches to the Study of the Phenomena *Own* and *Strange* in Modern Linguistics. The article deals with the basic approaches to the study of the phenomena *own* and *strange* in modern linguistic research. The key principles of comprehensions and interpretation of the phenomena under study are characterized. Fundamentality – regularity – universality and relativity – dependability on the subject, object, comprehension basis and discourse type are defined as constituent characteristics of *own* and *strange*. It was established that in the media discourse systematization of the means of the realization of the phenomena *own* and *strange* is fulfilled basically at the language levels, through the correlation of the general and special media means, basing on the opposition of the system and functional meanings as well as dominating spheres-sources of the concept metaphors. It was outlined that the choice of the language means for the expression of the «own» and «strange» evaluation statements by the one who is an object of the evaluation largely depends on the analytical component and it is the language realization of the phenomena under study that stipulates the effect of the media text.

Key words: phenomena *own* and *strange*, lexeme, lexical and semantic field, concept-scheme, cognition model, disphemism, media discourse.

Стаття надійшла до редколегії
10.04.2015 р.

УДК 811.111'373.421-13

**Наталія Єфремова
Світлана Гончарук**

Методи дослідження лексичної синонімії

У статті на матеріалі англійської мови розглянуто основні лінгвістичні методи дослідження лексичної синонімії з урахуванням структурного, семантичного та когнітивного підходів до її вивчення. Актуальність праці зумовлена необхідністю уточнення, доповнення й переосмислення традиційних лінгвістичних методів, прийомів та операцій, які використовуються для вивчення лексичної синонімії. Установлено, що структурний підхід до аналізу синонімічних лексем виявляється в застосуванні методу опозицій і дистрибутивного аналізу, які дають змогу змодельувати синонімічні опозиційні структури, у яких реалізується семантичне протиставлення лексичних синонімів, та виявити особливості нейтралізації семантичних відмінностей між синонімами в тексті. З'ясовано, що семантичний підхід до дослідження синонімічних лексем реалізується застосуванням компонентного аналізу, за допомогою якого виокремлюються інтегральні ознаки, які об'єднують лексичні одиниці у певний синонімічний ряд, і диференційні ознаки, що лежать в основі розмежування синонімічних лексичних одиниць. Доведено, що когнітивний підхід до розгляду лексем-синонімів ґрунтується на вико-

ристанні процедури фреймового аналізу, дає змогу встановити, що кожен синонімічний ряд формується на базі міжфреймової сітки, що складається з окремих фреймів, які відображають когнітивні моделі окремих членів синонімічного ряду. З'ясовано, що всі зазначені вище методи аналізу синонімічних лексем уможливають зосередження уваги дослідника не лише на семантичній близькості або тотожності лексичних синонімів, а й на проблемі їхніх відмінностей та протиставлення.

Ключові слова: методи дослідження, лексична синонімія, структурний підхід, семантичний підхід, когнітивний підхід, метод опозицій, дистрибутивний аналіз, компонентний аналіз, фреймовий аналіз.

Постановка наукової проблеми та її значення. Дослідження парадигматичних відношень у межах лексико-семантичних систем мов різних типів неможливо уявити без докладного вивчення мікросистем, що об'єднують лексичні одиниці, які характеризуються смисловою тотожністю, наявністю однакового чи близького предметно-логічного змісту, частковою взаємозамінністю, спільністю дистрибуції та сполучуваності, тобто синонімічних лексичних парадигм, інвентаризація яких здійснюється за допомогою низки методів і прийомів, вибір котрих визначається методологічною позицією суб'єкта дослідження.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Вивчення лексики як структурованої системи, що володіє певними функціональними характеристиками, зумовило пошуки об'єктивних методів і прийомів фіксації семантичних зв'язків між синонімічними лексичними одиницями. У сучасній мовознавчій науці спробу опису таких методів здійснено В. В. Левицьким, який, аналізуючи переваги й недоліки психофізіологічних, психолінгвістичних та власне лінгвістичних методів інвентаризації лексичних мікросистем загалом і синонімів зокрема, зосереджується на застосуванні методів математичної лінгвістики та лінгвостатистики, таким чином удосконалюючи методіку, запропоновану С. Г. Березжаном і М. А. Шехтманом для визначення семантичної відстані між словами [8, с. 226–235].

Поява нових напрямів сучасної лінгвістики, заснованих на тенденції до інтеграції різноманітних сфер наукового знання, зумовила потребу у використанні нових методів та прийомів роботи з мовним матеріалом. Хоча сучасні наукові розвідки із цієї проблеми переважно стосуються методіки мовного аналізу загалом (М. П. Кочерган, А. П. Мартинюк, С. М. Сухорольська) [6; 9; 13], існує низка робіт, автори яких зосереджуються на окремих спеціальних методах лінгвістичного аналізу (С. В. Гринев-Гриневич, В. В. Левицький, В. І. Перебийніс, Е. А. Сорокіна, Й. А. Стернін) [3; 7; 8; 11; 12] або продовжують традиції дослідження прийомів та операцій, що залучаються до вивчення окремих мовних явищ (С. А. Жаботинська, Д. В. Мовчан, К. В. Тараненко) [5; 10; 14].

Мета статті – уточнення, доповнення та переосмислення традиційних лінгвістичних методів, прийомів й операцій, які використовуються для дослідження лексичної синонімії.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Алгоритм та інструментарій лінгвістичного дослідження залежать не тільки від загальних характеристик об'єкта й мети дослідження, а й від мовознавчої парадигми, яка визначає релевантну для цього дослідження систему методологічних координат. Для нашої наукової розвідки такими системами координат є структурний, семантичний і когнітивний підходи до аналізу лексичних мікросистем загалом та синонімії зокрема.

Із позицій структурного підходу до аналізу мовних явищ, який передбачає синхронне двовимірне дослідження мови, що відображає вертикальні (парадигматичні) й горизонтальні (синтагматичні) структурні відношення, дослідження лексичних синонімів відбувається за допомогою методу опозицій і дистрибутивного аналізу.

Опозиція в лінгвістиці визначається як лінгвістично суттєва (що виконує семіологічну функцію) відмінність між одиницями плану вираження, якій відповідає відмінність між одиницями плану змісту. Опозиції є специфічним видом парадигматичних відношень. Сукупність опозицій, у які вступає певна одиниця, відіграє вирішальну роль для ідентифікації (парадигматичного визначення) цієї одиниці. Ідентифікація одиниці полягає у виявленні тих ознак семантичної субстанції, якими ці одиниці відрізняються одна від одної.

Поняття опозиції, запозичене з фонології, – одне з найважливіших у сучасній лексичній семантиці, оскільки саме на нього спираються поняття семантичної парадигми, класу, поля, системи. Хоча у фонології й лексиці системні відношення розкриваються в опозиціях, ці опозиції суттєво відрізняються. Насамперед тим, що синхронно замкнута фонологічна система має обмежену кількість опозицій, у той час як лексичний синонімічний ряд навіть синхронно не є замкнутим. Співвідно-

шення слів за суттєвими й несуттєвими ознаками відкриває багатомірність їх опозицій та незамкнутість синонімічних рядів, у які сполучаються слова, синонімічні у своїх значеннях та синонімічні тільки в певних своїх уживаннях [4, с. 31].

Застосування методу опозицій дає змогу змоделювати синонімічні опозиційні структури, у межах яких реалізується семантичне протиставлення лексичних синонімів, та виявити структуру синонімічних рядів з урахуванням ступеня семантичної близькості між членами ряду. Матеріалом аналізу слугують синонімічні ряди англійських дієслів, відібрані методом суцільної вибірки з Webster's New Dictionary of Synonyms [17].

Різноманітність семантичних відмінностей між синонімами робить можливим існування різних типів синонімічних опозицій, які розрізняються за: 1) відношеннями між членами опозиції; 2) кількісним складом. Привативна, еквіполентна, градуальна та контрастивна синонімічні опозиції не є однорідними конструктами. За відношеннями між членами опозиції привативні синонімічні опозиції поділяються на: 1) опозиції, в основі яких лежать гіпо-гіперонімічні відношення між членами синонімічного ряду (це виявляється в протиставленні синонімічної домінанти іншим членам ряду) – *ascend :: mount, climb, scale*; 2) опозиції, що ґрунтуються тільки на одній диференційній ознаці, представлений із погляду її наявності чи відсутності – *devour :: eat, swallow, ingest, consume* у синонімічному ряду *eat, swallow, ingest, devour, consume*; 3) опозиції, в основі яких – відношення протиріччя між несумісними поняттями, які порівнюються, – *subscribe :: assent, consent* у синонімічному ряду *assent, consent, accede, acquiesce, agree, subscribe*. Еквіполентні синонімічні опозиції за кількісним складом поділяються на: 1) багаточленні; 2) багаточленні та бінарні. У першому випадку членами опозиції є всі члени синонімічного ряду (*descend :: dismount :: alight*), у другому – декілька членів синонімічного ряду, які протиставляються на основі певної ознаки (*dispute :: agitate, debate :: dispute :: agitate* у синонімічному ряду *discuss, argue, debate, dispute, agitate*). За принципом кількісного складу поділяються також і градуальні опозиції, які в межах синонімічного ряду можуть бути як багаточленними (*desire :: wish :: want :: crave :: covet*), так і бінарними (*aspire :: pant* у синонімічному ряду *aim, aspire, pant*). Контрастивна опозиція як утілення взаємозв'язку між синонімією й антонімією відображає відношення протилежності між порівнюваними несумісними поняттями (*allot, assign :: apportion* у синонімічному ряду *allot, assign, apportion, allocate*).

До найбільш поширених методів аналізу синтагматичних відносин слід віднести дистрибутивний аналіз, застосування якого доцільне для виявлення особливостей функціонування лексичних синонімів у тексті. Цей метод ґрунтується на понятті дистрибуції, яку можна визначити як суму всіх можливих оточень, у яких трапляється та чи інша одиниця (фонема, морфема, слово тощо), тобто суму всіх можливих позицій одиниці відносно інших одиниць того ж рівня, їх сполучуваність. Для впорядкування опису в дистрибутивному аналізі широко використовують буквені символи, із яких утворюються так звані дистрибутивні формули, що відображають граматичну сполучуваність слів.

Прикладом застосування дистрибутивного аналізу для дослідження лексичної синонімії є виявлення особливостей нейтралізації семантичних відмінностей між синонімами в тексті. У зв'язку з цим варто зазначити, що семантична спільність двох слів простежується за таких умов: при спільній дистрибуції та сполучуваності, при спільній дистрибуції, але різній сполучуваності, при різній дистрибуції й спільній сполучуваності, при різній дистрибуції та сполучуваності [1, с. 12].

Нейтралізацію відмінностей між синонімами в умовах спільності дистрибуції й сполучуваності спостерігаємо в наступному текстовому фрагменті.

«Now, Ailie! She cried. Now, Ailie! He spoke to me, you see. He lifted his hat. He stood there ten feet from me with that horrible – that horrible woman – holding her arm and talking to her, and then when he saw me he raised his hat. Andy, I didn't know what to do [...]» [15, с. 188].

Синоніми *lift* та *raise* є членами синонімічного ряду *lift, raise, rear, elevate, hoist, heave, boost*. Він тлумачиться таким чином: «*to move from a lower to a higher place or position*» (переміщати з нижчого до вищого місця чи позиції) [17, с. 498]. Дієслово *lift* передбачає зусилля, які потрібно докласти для того, щоб підняти щось важке. На відміну від *lift*, дієслово *raise* вказує на менший ступінь затрачених зусиль, але передбачає переміщення об'єкта дії вертикально, що визначається його особливостями або функціями.

У проілюстрованому текстовому фрагменті семантичні відмінності між синонімами повністю нейтралізуються. Цьому сприяє їх повна взаємозамінність у формулі дистрибуції $\text{Pron1} + \text{V} + \text{Pron2}$

+ N при такій сполучуваності в межах цієї формули, де P_{ron1} – особовий займенник, P_{ron 2} – присвійний займенник, N – іменник *hat*. Саме сполучуваність із цим іменником сприяє нейтралізації семантичних відмінностей між наведеними вище синонімами.

За умови спільності дистрибуції та сполучуваності нейтралізація семантичних відмінностей між синонімами відбувається й при розширенні формули дистрибуції для одного з членів синонімічного ряду.

Наведемо приклад.

«*Wordlessly, at the same instant, they swung round, staring out into the sky ahead*».

«*That's it*» Valerry said quickly. «*You're right, Commander, you must be!*» «*He was aware that everyone had turned now, was peering ahead as intently as himself*» [16, с. 251].

Синоніми *stare* та *peer* входять до синонімічного ряду *gaze, gape, stare, glare, gloat*. Він має таке загальне тлумачення – «*to look at long and attentively*» (дивитися довго й уважно) [17, с. 370].

Дієслово *stare* вказує на пряме та фіксоване споглядання, інколи з цікавістю, здивуванням, погордою. *Peer* передбачає пильне, уважне споглядання з-під або ніби з-під напівопущених повік із цікавістю, особливо через щось або з-за чогось.

У наведеному текстовому фрагменті нейтралізація семантичних відмінностей між синонімами відбувається за рахунок часткового збігання формул дистрибуції й сполучуваності в межах цих формул. Для дієслова *stare* ця формула має вигляд – V + [Prep₁ + P_{prep2} + N] + Adv при такій сполучуваності в межах цієї формули, де Prep₁ – прийменник *out*, P_{prep 2} – прийменник *into*, N – іменник *sky*, Adv – прислівник *ahead*. Для дієслова *peer* ця формула спрощується, набуваючи вигляду V + Adv, де Adv – прислівник *ahead*. Розширення формули дистрибуції для дієслова *stare* за умови сполучуваності синонімів із прислівником *ahead* не впливає суттєво на характер нейтралізації семантичних відмінностей.

Для дослідження змістового аспекту значеннєвих одиниць мови застосовують методи семантичного аналізу, найперспективнішим із яких для вивчення синонімії є компонентний аналіз як ілюстрація одночасного використання в мовознавстві загальнотеоретичних методів аналізу та синтезу [10, с. 112]. В основі цього методу – три головні принципи: 1) опис значень словникового складу природних мов через кінцевий набір елементарних семантичних одиниць або компонентів; 2) представлення цих компонентів як незалежних від конкретних умов універсальних репрезентацій; 3) їхня інтерпретація як компонентів концептуальної системи, яка входить у пізнавальну структуру людського інтелекту.

На сьогодні у вітчизняній і зарубіжній лінгвістиці існує досить багато наукових розробок із теорії та практики компонентного аналізу. Опрацьовано метамову опису, розроблено теорії семантичного поля й лексико-семантичних груп, досліджуються лексичні мікросистеми. Одна з проблем, яка виникає під час компонентного аналізу, пов'язана з питанням про методичні принципи виділення мінімальних смислових одиниць. Одні дослідники використовують визначення значень слів у тлумачних словниках. Інші виділяють найменші компоненти значення за допомогою попарного порівняння лексем. У деяких випадках використовують методику, яка ґрунтується на аналізі сполучуваності й смислових зв'язків слів у тексті [4, с. 32].

Ураховуючи неоднорідність мінімальних одиниць лексичного значення, варто розмежовувати методичні принципи виділення цих одиниць. Для виокремлення інтегральних ознак, які об'єднують лексичні одиниці в певний синонімічний ряд, та диференційних ознак, що лежать в основі розмежування синонімічних лексичних одиниць, доцільно скористатись інтроспективно-логічними прийомами, які ґрунтуються на загальному знанні мови й підкріплені певними операціями, що використовуються в логіці для вираження понять, які співвідносяться з досліджуваним лексичними одиницями. Хоча цей прийом певною мірою суб'єктивний, проте залишається одним із головних у компонентному аналізі. Носіями інтегральних та диференційних ознак є семантичні компоненти, тобто певні ключові слова, зафіксовані в лексикографічних тлумаченнях синонімів. Наприклад, підґрунтям для об'єднання лексем *decrease, lessen, diminish, reduce, abate, dwindle* у синонімічний ряд вважається інтегральна ознака «зміна», утіленням якої в загальному тлумаченні цього синонімічного ряду є семантичний компонент «*grow*». Диференційні ознаки (ДО) також відображаються відповідними семантичними компонентами (СК): ДО «характеристика суб'єкта процесу зміни» – СК «*an agent*», «*the operation of a personal agent*», ДО «спосіб переходу з початкового стану в кінцевий стан» – СК «*progressive decline*», «*taking away or subtraction*», «*bringing down or lowering*», «*progressive lessening*», ДО «результат процесу зміни» – СК «*decline*», «*perceptible loss*», «*approach to a vanishing point*» [17, с. 217].

Когнітивний підхід до явищ мови (моделювання структур репрезентації знань) спрямований на виявлення відомостей про концептуальні або когнітивні структури людської свідомості та інтелекту. Кожна мовна одиниця й кожна категорія можуть розглядатися як вияв когнітивних процесів або їх специфічних результатів. Серед різних розробок когнітивних моделей саме фрейм як фіксована система параметрів, що описують той чи інший об'єкт або подію, відповідає меті когнітивного аналізу синонімічних лексичних одиниць [2, с. 60]. Фреймовий аналіз синонімічних рядів дає змогу встановити, що кожен синонімічний ряд формується на базі міжфреймової сітки, яка складається з окремих фреймів, що відображають когнітивні моделі окремих членів синонімічного ряду. Основа для об'єднання лексичних одиниць в один синонімічний ряд – наповнені слоти (вузли предикатно-актантної рамки) диктумів (реальних знань про об'єкт) пропозитивних частин фреймових когнітивних моделей окремих членів синонімічного ряду.

Наведемо приклад.

Диктум пропозиції акціонального фрейму дієслова *to contain*, яке входить до синонімічного ряду *contain, hold, accommodate*, будується таким чином: [SOMEBODY/SOMETHING] IS IN STATE: HAS] WITHIN/ AS AN ELEMENT]. Наповнені слоти – [хтось/щось], [перебуває в стані], [таким чином]. Ненаповнених слотів не зафіксовано.

Диктум пропозиції наступного члена цього синонімічного ряду дієслова *to hold* має таку будову: [SOMEBODY/SOMETHING] IS IN STATE: HAS THE CAPACITY] TO CONTAIN/TO RETAIN]. Як бачимо, наповненими є слоти – [хтось/щось], [перебуває в стані], [таким чином]. Ненаповнених слотів не виявлено.

Диктум пропозиції ще одного дієслова-синоніма *to accommodate* має таку структуру: [SOMEBODY/SOMETHING] IS IN STATE: HOLDS] WITHOUT CROWDING OR INCONVENIENCE]. Наповненими є слоти – [хтось/щось], [перебуває в стані], [таким чином]. Ненаповнені слоти відсутні.

Отже, цей синонімічний ряд формується на базі міжфреймової сітки, яка характеризується наявністю диктумів із такими наповненими слотами: – [хтось/щось], [перебуває в стані], [таким чином]. Розмежування синонімів відбувається на основі наповнення слоту [таким чином]. У його межах реалізуються ті характеристики, які вказують на спосіб перебування в певному стані. Відсутність ненаповнених слотів свідчить про чітку фіксованість структури міжфреймової сітки, що дає змогу об'єднати вищезгадані дієслова в межах одного синонімічного ряду.

Висновки. Комплексне застосування запропонованих вище методів лінгвістичного аналізу синонімічних зв'язків у межах лексико-семантичної системи мови сприяє виявленню нових аспектів структурної, семантичної та фреймової організації синонімічних рядів. Усі наведені методи аналізу синонімічних лексичних одиниць зміщують фокус уваги дослідника з площини семантичної близькості або тотожності в площину семантичних відмінностей або протиставлення лексем-синонімів.

Перспективи подальшого дослідження. Необхідність подальшого розгляду лінгвістичних методів, прийомів та операцій, які використовуються для дослідження лексичної синонімії, є незаперечною у зв'язку з важливістю загальної теорії синонімії як необхідного компонента сучасної парадигми лінгвістичних знань. Перспективу дослідження вбачаємо у виявленні особливостей комунікативно-функціонального підходу до аналізу синонімії.

Джерела та література

1. Вилюман В. Г. Английская синонимика : учеб. пособие для вузов / В. Г. Вилюман. – М. : Высш. шк., 1980. – 128 с.
2. Гончарук С. Когнітивні особливості англійських дієслів-синонімів / С. Гончарук, Н. Єфремова // Актуальні питання іноземної філології. – 2014. – № 1. – С. 59–63.
3. Гринев-Гриневиц С. В. К вопросу о методах лингвистических исследований / С. В. Гринев-Гриневиц, Э. А. Сорокина // Вестник Московского государственного областного университета. – 2011. – № 3. – С. 57–67.
4. Єфремова Н. В. Семантичні та функціональні особливості синонімічних опозицій англійських дієслів : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Н. В. Єфремова. – Луцьк, 2000. – 172 с.
5. Жаботинская С. А. Когнитивные и номинативные аспекты числительных (на материале современного английского языка) : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.19 / Жаботинская Светлана Анатольевна. – М., 1992. – 336 с.
6. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник. – 2-ге вид. / М. П. Кочерган. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 464 с.

7. Левицкий В. В. Экспериментальные методы в семасиологии / В. В. Левицкий, И. А. Стернин. – Воронеж : ВГУ, 1989. – 192 с.
8. Левицкий В. В. Семасиология / В. В. Левицкий. – Винница : Нова кн., 2006. – 512 с.
9. Мартинюк А. П. Основы научных исследований у лингвистике : навч.-метод. посіб. / А. П. Мартинюк. – Х., 2007. – 40 с.
10. Мовчан Д. В. Особливості методики дослідження антонімів / Д. В. Мовчан // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. – 2014. – № 9. – С. 112–115.
11. Перебийніс В. І. Статистичні методи для лінгвістів : навч. посіб. / В. І. Перебийніс. – Вінниця : Нова кн., 2001. – 168 с.
12. Перебийніс В. І. Математична лінгвістика : навч. посіб. для студ. від. структурно-математичної, прикладної та комп'ютерної лінгвістики / В. І. Перебийніс. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2014. – 125 с.
13. Сухорольська С. М. Методи лінгвістичних досліджень : навч. посіб. / С. М. Сухорольська, О. І. Федоренко. – Львів : Інтеллект-захід, 2009. – 348 с.
14. Тараненко К. В. Асоціативний експеримент як метод дослідження прагматики антонімії української мови / К. В. Тараненко // Дослідження з лексикології і граматики української мови. – 2014. – № 15. – С. 79–88.
15. Fitzgerald F. S. Selected Short Stories / F. S. Fitzgerald. – Moscow : Progress Publishers, 1979. – 252 p.
16. MacLean A. HMS Ulysses / A. Maclean. – London : Harper Collins Publishers, 1994. – 352 p.
17. Webster's New Dictionary of Synonyms : a Dictionary of Discriminated Synonyms with Antonyms and Analogous and Contrasted Words. – Springfield, Massachusetts, U.S.A., 1984. – 909 p.

Ефремова Наталя. Гончарук Светлана. Методы исследования лексической синонимии. В статье на материале английского языка рассмотрены основные лингвистические методы исследования лексической синонимии с учетом структурного, семантического и когнитивного подходов к ее изучению. Актуальность исследования обусловлена необходимостью уточнения, дополнения и переосмысления традиционных лингвистических методов, приемов и операций, которые используются для исследования лексической синонимии. Доказано, что структурный подход к анализу синонимических лексем выражается в применении метода оппозиций и дистрибутивного анализа, позволяющих смоделировать синонимичные оппозиционные структуры, в которых реализуется семантическое противопоставление лексических синонимов, и выявить особенности нейтрализации семантических различий между синонимами в тексте. Установлено, что семантический подход к исследованию синонимических лексем реализуется применением компонентного анализа, с помощью которого выделяются интегральные признаки, объединяющие лексические единицы в определенный синонимический ряд, и дифференциальные признаки, лежащие в основе разграничения синонимических лексических единиц. Доказано, что когнитивный подход к рассмотрению лексем-синонимов основывается на использовании процедуры фреймового анализа, которая позволяет установить, что каждый синонимический ряд формируется на базе межфреймовой сети, состоящей из отдельных фреймов, которые отражают когнитивные модели отдельных членов синонимического ряда. Выяснено, что все указанные выше методы анализа синонимических лексем позволяют сосредоточить внимание исследователя не только на семантической близости или тождестве лексических синонимов, но и на проблеме их различия и противопоставления.

Ключевые слова: методы исследования, лексическая синонимия, структурный подход, семантический подход, когнитивный подход, метод оппозиций, дистрибутивный анализ, компонентный анализ, фреймовый анализ.

Yefremova Nataliya, Honcharuk Svitlana. Methods of Lexical Synonymy Investigation. The article deals with main linguistic methods of lexical synonymy investigation based upon structural, semantic and cognitive approaches to its study. The relevance of the research is determined by the necessity to specify, add and rethink traditional linguistic methods and procedures used to investigate lexical synonymy. It is revealed that structural approach to the analysis of synonyms is realized through oppositional and distributional analyses which make it possible to build up synonymic oppositional structures in which semantic oppositions of lexical synonyms are actualized and to find out the peculiarities of their neutralization in texts. It is found out that semantic approach to the investigation of synonymous lexemes is based on componential analysis which helps to single out integral features uniting lexical units into synonymic series and distinctive features which are the basis for their differentiation. It is proved that cognitive approach to the analysis of lexical synonyms is carried out with the help of frame analysis procedure which enables us to establish that each synonymic series is the interframe network which consists of separate frames reflecting cognitive models of different members of synonymic series. It is clarified that all the above mentioned methods of lexical synonyms analysis allow the researcher to focus not only on their semantic proximity or identity but also on the problem of their differences and opposition.

Key words: methods of investigation, lexical synonymy, structural approach, semantic approach, cognitive approach, oppositional analysis, distributional analysis, componential analysis, frame analysis.

Стаття надійшла до редколегії
21.03.2015 р.